

Motion till riksdagen 2024/25:1857

av **Kristina Axén Olin (M)**

Utredning om dödshjälp – rätten att själv bestämma när och hur man vill avsluta sitt liv

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten till en parlamentarisk utredning om dödshjälp och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Även i år har debatten kring möjlighet att få assisterad dödshjälp pågått. Flera offentliga personer och deras anhöriga har vittnat om behovet av en översyn av möjligheten till assisterad dödshjälp, även i Sverige.

Var och en av oss förväntas ta ansvar för vårt eget liv. Därför ställs vi under hela livet inför olika val; det kan exempelvis handla om utbildning, arbetsliv, familjeplanering samt hälsa och livsstil. Vid dessa val utövar vi vårt självbestämmande. Det gör vi också när vi blir sjuka och väljer att ta emot eller avstå vård. Inget hindrar oss att göra bra eller dåliga val. Men om vi råkar bli så svårt sjuka att det inte finns något hopp om bot eller bättring och sjukvården har uttömt sina möjligheter har vi ingen möjlighet att få hjälp att dö även om vi anser att livet är outhärdligt. I dagens Sverige finns bara två alternativ att välja mellan: att aktivt ta sitt eget liv eller vända sig till Dignitas i Schweiz för att till en kostnad av uppåt två hundra tusen kronor få hjälp att dö.

Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR) är svensk lag. Enligt 2 kap. 19 § regeringsformen gäller att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av EKMR. Svensk lagstiftning ska alltså stå i överensstämmelse med det åtagande som ratificeringen av konventionen innebär och av allmänna principer följer dessutom att svensk lag ska tolkas i ljuset av EKMR.

Enligt artikel 8 EKMR gäller att var och en har rätt till respekt för sitt privatliv. Redan 2002 uttalade Europadomstolen i det s.k. Prettymålet, vid tolkningen av denna artikel, att hur en person väljer att passera de avslutande ögonblicken i sitt liv utgör en del av handlingen att leva, och man har rätt att begära att detta val också respekteras. Domstolen förtydligade i sitt avgörande av det s.k. Haasmålet 2011 sin tidigare ståndpunkt i Prettymålet: Det är individens rätt att bestämma på vilket sätt och vid vilken tidpunkt hans eller hennes liv kommer att avslutas. Det är en av aspekterna av rätten till skydd för privatlivet enligt artikel 8, förutsatt att vederbörande är i stånd att fritt fatta beslut i denna fråga och därefter handla i överensstämmelse med beslutet. I det s.k. Grossmålet 2013 gick Europadomstolen ett steg vidare och uttalade att den aktuella patientens begäran om tillgång till ett dödligt läkemedel föll inom området för hennes rätt till privatliv.

Av formella skäl vann denna dom inte laga kraft. Europadomstolens praxis visar dock att frågan om dödshjälp ytterst handlar om en mänsklig rättighet.

Stödet för någon form för dödshjälp är stort i Sverige och har ökat under årens lopp, både bland befolkningen och bland läkare. Stödet för att utreda frågan är ännu större. En parlamentarisk utredning om dödshjälp är ett sätt att undersöka hur varje människas mänskliga rättighet att äga och styra sitt eget liv även i livets absoluta slutskede blir respekterad. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Kristina Axén Olin (M)